

T.C.
Yüksek Seçim Kurulu Başkanlığı

Karar No : 765
Karar Tarihi : 02/08/2007

Başkanlık Makamınca Kurulumuza sunulan 01/08/2007 tarihli yazıda; 21 Ekim 2007 tarihinde yapılacak Anayasa değişikliğinin halkoyuna sunulmasında; bugüne kadar yapılan seçimlerde ve halkoylamalarında kullanılan Sandık Kurullarının Görev ve Yetkilerini Gösterir Genelgelerin; halkoylaması nedeniyle yapılacak işlemlerde ve Yurt genelinde uygulamada birliğin sağlanması amacıyla komisyon kurularak yeniden düzenlenmesi ve bu konuda bir karar verilmesi istenilmiş olmakla;

GEREĞİ GÖRÜŞÜLÜP DÜŞÜNÜLDÜ:

Sandıkların konulacağı yerlerin belirlenmesinde yapılacak işlemler, özürli seçmenlerin oy kullanmasını kolaylaştırmak amacıyla alınabilecek tedbirler, sandık kurulu başkan ve üyeleriyle bina sorumlularının görev, yetki ve sorumluları dikkate alınarak ve milletvekillerinin, sandık kurulu başkan ve üyeleriyle, bina sorumlularının ve güvenlik görevlilerinin oy kullanma usulleri belirlenerek, sandık kurulu mühürlerinin nasıl kullanılması gerektiği gibi sorunların çözümü de dikkate alınarak, daha önceki genelgeler gözden geçirilmiştir.

Bugüne kadar; Yüksek Seçim Kurulunca açıklanan kararlarla kabul edilen esas ve ilkeler dikkate alınarak, Ülkemizde daha önceden yapılan halkoylamalarında ve en son olarak XXIII. Dönem Milletvekili Genel Seçiminde düzenlenip kullanılan Sandık Kurullarının Görev ve Yetkilerini Gösterir Genelgelerin, 21 Ekim 2007 tarihinde yapılacak olan Anayasa değişikliğinin halkoyuna sunulmasına uyarlanarak yeniden düzenlenip yürürlüğe konulması uygun bulunmuştur.

S O N U Ç:

1- 21 Ekim 2007 Pazar günü yapılacak Anayasa değişikliğinin halkoyuna sunulmasının sağlıklı ve düzenli yürütülüp sonuçlandırılması ve Yurt genelinde uygulamada birliğin sağlanması amacı ile SANDIK KURULLARININ GÖREV VE YETKİLERİNİ GÖSTERİR ÖRNEK: 135/1 SAYILI GENELGENİN kabulüne ve genelgenin bu kararın eki sayılmasına,

2- Karar örneğinin ve eki genelgenin Yüksek Seçim Kurulunca belirlenen siyasi partilerin genel başkanlıkları ile Kurulumuz Seçmen Kütüğü Genel Müdürlüğüne gönderilmesine,

3- Genelgenin yeterli miktarda bastırılarak tüm il ve ilçe seçim kurulu başkanlıklarına ihtiyaç miktarı kadar gönderilmek üzere, Kurulumuz İdari ve Mali İşler Dairesi Başkanlığına gönderilmesine,

4- Karar örneği ve eki genelgenin Resmi Gazetede yayımlanmasına,

02/08/2007 tarihinde oybirliği ile karar verildi.

Başkan
Muammer AYDIN

Üye
Hasan ERBİL

Üye
Necati SÖZ

Üye
Mehmet Rıza ÜNLÜÇAY

Üye
Cenker KARAOĞLU

Üye
Hüseyin EKEN

Üye
Bahadır DOĞUSOY

ÖRNEK: 135/1

**ANAYASA DEĞİŞİKLİĞİNİN HALKOYUNA SUNULMASINA
İLİŞKİN 21 EKİM 2007 PAZAR GÜNÜ YAPILACAK
HALKOYLAMASINDA SANDIK KURULLARININ
GÖREV VE YETKİLERİNİ GÖSTERİR**

GENELGE

Ankara - 2007

**ANAYASA DEĞİŞİKLİĞİNİN HALKOYUNA SUNULMASINA İLİŞKİN
21 EKİM 2007 PAZAR GÜNÜ YAPILACAK HALKOYLAMASINDA SANDIK
KURULLARININ GÖREV VE YETKİLERİNİ GÖSTERİR GENELGE**

Kapsam

Madde 1- Bu genelge; sandık kurullarının görev ve yetkilerini, uygulayacakları işlemleri, oy verme şekli, şikayet ve itirazlar ile bunların incelenmesi usullerini ve konuların açıklanması amacını kapsar.

Sandık Kurullarının Görev ve Yetkileri

Madde 2- Sandık kurullarının başlıca görev ve yetkileri şunlardır:

a) Sandık alanı içinde halkoylamasının düzenle yürütülmesi için gereken tedbirleri almak, oy verme işlerini yönetmek ve denetlemek,

b) Sandık alanında sandığın konulacağı yeri belirlemek, sokak başlarına, bu yeri gösterir göze çarpacak işaretler koymak ve sandığın yerini alışılmış araçlar ile duyurmak,

c) Ceza infaz kurumları ve tutukevlerinde cezaevi idaresinin de görüşü alınarak ilçe seçim kurulu başkanının gözetiminde sandığın konulacağı yeri belirlemek, (298 S.K. 85/A)

ç) Sandığa atılmış olan oy pusulalarını saymak, dökümlerini ve sonuçlarını tutanağa geçirmek ve bunları halkoylaması işlerine ait diğer evrak ile birlikte, derhal ilçe seçim kuruluna teslim etmek,

d) Oy verme işleri hakkında ileri sürülecek şikayet ve itirazları incelemek, karara bağlamak ve kararları tutanak defterine geçirerek altını imzalamak,

e) Sandık kurulu tutanak defterindeki tutanaklar ile gerekli diğer tutanakları tutmak ve altını imzalamak,

f) Bu kararlardan itiraza uğrayanları derhal ilçe seçim kuruluna göndermek,

g) Kanunlarla ve Yüksek Seçim Kurulu genelge ve kararları ile verilen diğer görevleri yapmak, (298 S.K. 71)

ğ) Oy verme ve sayım döküm sonunda kullanılan ve kullanılmayan oy pusulalarını, oy zarflarını ayrı ayrı paketleyerek seçim tutanağı ile birlikte ilçe seçim kuruluna teslim etmek,

Sandık Kurulu Başkanının İlk Önce Yapacağı İşler

Madde 3- Sandık kurulu başkanı, oy verme gününden en az 48 saat önce, ilçe seçim kurulu başkanından veya görevli geçici ilçe seçim kurulu başkanından aşağıda yazılı oy verme araçlarını tutanakla teslim alarak, zamanında sandık yerinde bulundurur (298 S.K. 68).

a) Ağız mühürlü bir kese içinde bulunan sandık kurulu mühürü,

b) Her sandık için yeteri kadar (EVET) veya (TERCİH) yazılı mühür (298 S.K. 68),

c) Kapalı oy verme yerine asılacak (Örnek: 19) numaralı açıklama levhası,

ç) Halkoylaması için hazırlanmış her birinde 420 adet birleşik oy pusulası bulunan ve üstü Yüksek Seçim Kurulu mühürü ile mühürlenip numaralanmış birleşik oy pusulası paketi (298 S.K. 68),

d) Üstü ilçe seçim kurulu başkanlığı mühürünü taşıyan (SARI) renkli oy zarflarına ait paket,

e) Halkoylaması sandığının önüne yapıştırılacak bandrol,

f) İstampa, ıstampa mürekkebi, çıkmayan boya, mühür mumu ve sicim ile sahifeleri ilçe seçim kurulu başkanlığınca mühürlenmiş tutanak defteri, sayım cetvelleri ve tutanak kağıtları, tükenmez kalem,

g) Her yaprağı ilçe seçim kurulu başkanı tarafından mühürlü ve sonu onaylı olan iki nüsha sandık seçmen listeleri,

đ) Ceza infaz kurumları ve tutukevi sandık kurulu başkanlarına verilecek ilçe seçim kurulu başkanınca her sayfası onaylanmış tutuklu seçmen listesi,

h) Sahiplerine verilememiş olan seçmen bilgi kağıtları,

ı) Sandık kurullarının görev ve yetkilerini gösterir (rnek: 135/1) sayılı bu genelge,

i) Sandık kurulu başkan ve yeleri ile bina sorumlularının oy kullanma haklarının bulunduğuna dair belgeler (rnek: 142) ve diğer gerekli araçlar, (298 S.K.94)

j) Oy sandığı, (bulunduğu yerden alınır.)

Yukarıda sayılan araç ve gereçleri teslim aldıktan sonra ilçe seçim kurulu başkanı tarafından daha önce kendisine adı bildirilen bina sorumlusu ile haberleşmek suretiyle sandığın götürüleceği gün ve oy verme günü binada hazır bulunmasını sağlamak. (298 S.K. 74/ Son)

Bina Sorumlularının Görevleri

Madde 4-

a) Binaya getirilen oy sandıkları ile paravanları imza karşılığı teslim almak ve bunların yerlerine yerleştirilmesinde sandık kuruluna yardım etmek,

b) Halkoylamasında kullanılacak masa, sıra, sandalye gibi araç ve gereçleri temin etmek,

c) Oy verme günü oy vermenin başlama saatinde görev yerine gelmeyen sandık kurulu başkanını ilgili ilçe seçim kuruluna bildirmek,

) Oy verme süresince binadan ayrılmamak ve oy vermenin düzen içinde geçmesi için sandık kurulu başkanının isteklerini yerine getirmek,

d) Sandık kurullarının görevlerini tamamlayıp binayı terkettikten sonra sandık alanında unutabilecekleri oy zarfı, oy pusulası gibi seçim kağıtlarını paketleyip ilgili ilçe seçim kuruluna teslim etmek,

e) Oy verme günü binanın ısınma, su, elektrik, telefon gibi hizmetlerinin işler durumda bulundurulması için gerekli önlemleri almak,

f) Halkoylaması sonuçlarını gösteren tutanakların bir hafta süre ile ilan yerinde asılı kalmasını sağlamak,

g) Sayım döküm işlemlerini izleyerek biter bitmez ulaşım için ilçe seçim kuruluna haber vermek,

Sandık Kurulunun And İmesi

Madde 5- Sandık kurulu başkan ve yeleri, oy verme günü, göreve başlamazdan önce, ilk iş olarak, sandık başında bulunanlar önünde birer birer aşağıdaki şekilde and içer. **"Hiçbir tesir altında kalmaksızın, hiç kimseden korkmadan, seçim sonuçlarının tam ve doğru olarak belirmesi için, görevimi kanuna göre, dosdoğru yapacağıma, namusum, vicdanım ve bütün mukaddesatım üzerine and içerim."** (298 S.K. 70).

Başkan ve Üyelerin Toplantıya Gelmemesi Halinde Yapılacak İşler (Sandık Kurulunda Çoğunluğun Sağlanması)

Madde 6- Sandık başında, oy verme başlamadan önce veya oy verme sırasında, sandık kurulu üyelerinden biri veya birkaçı görevini yapmazsa, ceza hükümleri saklı kalmak üzere, yerine kuruluştaki usule göre, o civarda ise yedek üyelerden biri getirilir. Şayet, bu dahi mümkün olmaz ve kurul üyeleri sayısı yarısından aşağı düşerse bu konu tutanağa geçirilir ve eksiklikler, o sandık alanında seçme yeterliğine sahip, okur-yazar olanlar arasından başkanın seçeceği kimselerle doldurulur (298 S.K. 73).

Göreve gelmemiş olması veya bırakıp gitmesi nedeniyle başkan ve üyenin yerine başka bir kimsenin göreve alınması, o başkan ve üyenin daha sonra tekrar gelmesi halinde görevini yapmasına engel olmaz.

Sandık kurulu başkanının görevi başına gelmemesi veya bırakıp gitmesi halinde, yerine kurulun partili olmayan üyelerinden en yaşlısı başkanlık eder. Yaş konusunda uyuşmazlık çıkarsa nüfus cüzdanındaki bilgi esas tutulur.

Sandığın Konulacağı Yerin Belli Edilmesi

Madde 7- Sandık alanında, sandığın konulacağı yeri sandık kurulu kararlaştırır. Sandığın konulacağı yerlerin belirlenmesinde, seçmenin oyunu kolaylıkla, serbestçe ve gizli şekilde verebilmesi göz önünde bulundurulur.

Dağınık mahalle ve sair yerleşim yerleri bulunan köylerde veya köylerin birbirlerine yakın olduğu durumlarda seçim sandıklarının tek mahallede veya bir köyde toplanmasına ilçe seçim kurulu karar vermiş ise bu karar göz önünde tutularak belirlenen yere sandık konulur (2972 S.K. Ek M. 2).

Özürlü seçmenlerin kayıtlı olduğu sandık seçmen listelerine ait sandıklar, bunların rahatlıkla ve kolaylıkla oy kullanmalarını sağlamak amacıyla binaların uygun yerlerine konulur (298 S.K. 36/7, 74).

Sandıklar; okul (özel okullar ve özel dershaneler dahil) avlusu veya salonların elverişli kısımları gibi geniş ve umumi yerlere konulur. Açık yerlerde, saçağı, sahanlığı, sundurması bulunan yerler üstün tutulur.

Ceza infaz kurumları ve tutukevlerinde ilçe seçim kurulu başkanı ile birlikte sandığın konulacağı yeri sandık kurulu başkanı tespit eder, bu tespitte cezaevi yönetiminin görüşü alınır.

Kışla, karargah, ordugah gibi askeri bina ve tesislerle, karakollara ve parti binalarına, muhtarlık odalarına ve mabetlere sandık konulamaz (298 S.K. 74).

Kapalı Oy Verme Yeri

Madde 8- Kapalı oy verme yerleri, oyların gizliliğini ve seçmenlerin oylarını tam bir serbestlik içinde vermelerini sağlayacak, dışarıdan içerisinin gözetlenmesine imkan bırakmayacak elverişli bir durumda olacaktır.

Sandık kurulları, oy serbestliğini ve gizliliğini sağlayacak şekilde kapalı oy verme yeri hazırlar. Kapalı oy verme yerlerinde, kalem, masa ve ıstampa bulundurulacaktır (298 S.K. 75, 76).

Kapalı Oy Verme Yerine Asılacak Levha

Madde 9- Sandık kurulu, sandıkların konulacağı yeri ve kapalı oy verme yerlerini belirledikten sonra buralara 298 sayılı Kanunun oy verme serbestliğine ve gizliliğine ilişkin hükümlerini içeren levhayı (Örnek: 19) asar (298 S.K. 76).

Sandık Seçmen Listesinin Sandık Alanına Asılması

Madde 10- Her yaprağı ilçe seçim kurulu başkanı tarafından mühürlü ve sonu onaylı sandık seçmen listesi, sandık alanında, seçmenlerin kolayca görüp inceleyebilecekleri uygun bir yere asılır. Ceza infaz kurumları ve tutukevlerinde bu listeler cezaevi idaresinin görüşü de alınmak suretiyle elverişli alana asılır (298 S.K. 68/2-13).

Sandık Yerinin İlanı

Madde 11- Sandık kurulu başkanı, sandıkların konulduğu yeri, göze çarpan işaretlerle veya alışılmış araçlarla halka duyurur.

Sandıkların bulunduğu yere giden sokakların başına, o yeri gösteren yazılar ve işaretler (Örneğin "10 numaralı sandığa gider" yazısı ve ok işareti) konulur.

İlçe seçim kurulu başkanı; İstanbul, İzmir, Ankara ve Konya gibi büyükşehirlerde seçmenlerin sandık yerlerini kolayca bulabilmeleri için ve sorulduğunda gerekli bilgiler verilmek üzere, her bir sandığa komşu ve numaraca yakın olan sandıkların buldukları yerleri gösteren birer yazıyı, sandık kurulu başkanlarına verir. Gerektiğinde, sandık kurulu başkanlarından bazılarını, belli bir mahalle veya birkaç mahallede oturanların oy verecekleri sandıkların yerlerini gösteren çizelgeleri herkesin görebileceği yerlere asmakla da görevlendirebilir.

İlçe seçim kurulları, diğer şehir ve kasabalarda da yukarıdaki fıkra hükmünün uygulanmasına karar verebilir.

Sandık Alanı

Madde 12- Sandıkların, kapalı oy verme yerinin ve sandık kurulunun yerleştiği yer merkez olmak üzere yüz metre yarı çaplı alan, sandık alanıdır (298 S.K. 81).

Sandık Alanında Bulunabilecekler

Madde 13- Sandık alanında sandık kurulu başkan ve üyeleriyle oy vermek üzere gelen seçmenler, siyasi partilerin gözlemcileri bulunur. Sandık alanı için belirlenen 100 metre yarı çaplı alan, ceza infaz kurumları ve tutukevlerinde konulan sandıklar için uygulanmaz. Ancak sandık kurulu başkanı şartları dikkate alarak bir uzaklık belirler ve bunu tutanağa geçirir.

Yukarıdaki fıkroda belirtilenlerden başka hiç kimse sandık alanına giremez (298 S.K. 72, 84).

Sandık başında görevli bulunan partili kurul üyeleri rozet, amblem veya partisini belirtir herhangi bir işaret taşıyamaz.

Sandık Alanında Bulunacak Gözlemciler

Madde 14- Gözlemciler, sandık başı işlemlerini izlemek üzere sandık başında bulunabilirler. Gözlemciler, ceza infaz kurumları ve tutuk evinde konulan sandıklarda sandık başı işlemlerini izlemek üzere sandık başında bulunabilirler. Ancak ceza infaz kurumları ve tutuk evinde giriş ve çıkışlarda cezaevi idaresince alınan tedbirlere uymak zorundadırlar.

Siyasi partilerin, sandık başlarında bulundurabilecekleri gözlemcilerin kamu hizmetlerinden yasaklı olmayan, ergin kimselerden bulunması şarttır. Kendisinde bu şartlardan birisi bulunmayan kimse gözlemci olamaz ve sandık alanından uzaklaştırılır.

Gözlemciler; rozet, amblem veya partisini belirtir herhangi bir işaret taşıyamaz. Bu kişiler hangi siyasi partinin gözlemcisi olduklarını yazılı belge ile kanıtlamak zorundadır.

Oy Verme Gününde Sandık Kurulunun Toplanma Zamanı ve Hemen Yapacağı İşler

Madde 15- Sandık kurulu oy verme günü, Yüksek Seçim Kurulunca başka süre konulmamış ise en geç saat 07.00'de, sandık başında toplanarak Genelgemizin 5 inci maddesinde gösterilen şekilde and içer. Başkan, ilçe seçim kurulundan teslim almış olduğu ağzı mühürlü torbayı kurula gösterdikten sonra açarak içerisinde bulunan sandık kurulu mühürü ve (EVET) veya (TERCİH) mühürlerini masanın üzerine koyar. Bundan sonra seçim sandığının boş olduğunu orada bulunan sandık kurulu üyeleriyle gözlemciler önünde tespit ederek sandığı kapatır ve kapağını bozulmadan açılmayacak şekilde, **(herhangi bir şekilde ıslatılmış)** sandık kurulu mühürü ile mühürler.

Sandık kurulu; and içme, sandığı yerleştirme, kapalı oy verme yerini düzenleme işini bitirdikten sonra hazır bulunanlar önünde ilçe seçim kurulu başkanlığından teslim aldığı ve üzeri Yüksek Seçim Kurulunca mühürlenerek numaralanıp paketlenmiş birleşik oy pusulası paketini açıp, tümünü sayar; birleşik oy pusulalarının her birinin **arkasını** sandık kurulu mühürü ile mühürler.

Sandık kurulu ilçe seçim kurulundan teslim alınan ve ilçe seçim kurulu başkanlığı mühürünü taşıyan sarı renkte bastırılmış olan oy zarflarını sayar, her zarfın üzerine sandık kurulu mühürünü basar.

Birleşik oy pusulaları ve zarflar masanın üzerine düzenli bir şekilde konulur.

Sandık kurulu seçime ilişkin bandrolü seçim sandığının önüne yapıştırır veya iğne/raptiye ile tutturur.

Sandık kurulu, yaptığı sayımların sonucunu ve işlemleri bu genelge gereğince tutanak defterine geçirip imzalar (298 S.K. 77).

Kurulca İşlemlerin Nasıl Yapılacağı, Tedbirlerin Nasıl Alınacağı, İşlemlerle Kararların Deftere Nasıl Geçirileceği ve Üyelerin Başkana Yardımı

Madde 16- Kanun gereği olarak kurulca alınması gereken tedbirler ve yapılması gereken işlemler üzerinde anlaşma olmadığı takdirde, kurulu oluşturan üyelerin yarısından bir fazlasının görüşüne göre karar alınır veya işlem yapılır. Oyların eşitliği halinde başkanın katıldığı tarafın görüşü üstün tutulur.

Sandık kurulu tarafından verilen kararlar veya yapılan işlemler varsa matbu tutanağa, yoksa olayın mahiyetine göre tutanak defterine yazılarak başkan ve üyeler tarafından imzalanır.

Kanuna göre başkan tarafından yapılması gereken işler ve özel olarak sandık başında yapılacak işler (örneğin açıklamalar ve uyardılar) başkanın izni ile üyeler tarafından da yapılabilir.

Sandık Alanında Düzenin Sağlanması ve Başkana Ait Yetkiler

Madde 17- Sandık alanında düzenin sağlanması sandık kurulu başkanına aittir. Sandık alanında seçmenin oyunu tam bir serbestlikle ve gizli şekilde kullanılmasına veya sandık kurulunun görevini yapmasına engel olmaya kalkışanları veya oy verme işinin yolunda gitmesini aksatanlarla, sandık başı işlemlerinin düzenini bozmaya yeltenenleri başkan uyarır ve bu uyardıyı dinlemeyenleri sandık alanının dışına zabita aracılığıyla çıkartabilir. Ceza infaz kurumları ve tutukevlerinde yukarıda sayılan tedbirlere uymayanlar cezaevi idaresinin görüşü alındıktan sonra güvenliği zayıflatmayacak şekilde uygulama yapılarak sandık alanından dışarı çıkarılabilir. Bu kimse, sandık kurulu üyesi ise ancak kurul kararı ile uzaklaştırılabilir.

Sandık alanında alınacak tedbirler seçmenlerin sandık başı işlemlerini izlemelerini engelleyecek nitelikte olamaz. Sandık kurulu başkanının çağırdığı zabita kuvvetleri dışında zabita amir ve memurları ile resmi üniforma giymiş kişiler ve silah taşıyanlar sandık alanına giremezler.

Seçmen olarak o sandıkta oy kullanması gereken subay, astsubay, zabita amir ve memurları ancak sivil elbise ile sandık alanına girip oylarını verebilirler. (Sandık alanının ve binanın güvenliği ile görevli olanlar hariç.)

Ancak, olağanüstü hal, sıkıyönetim ve seferberlik ilan edilen yerlerde veya savaş durumlarında, zabita amir ve memurlarıyla silahlı kuvvetler mensuplarının seçmen sıfatıyla kayıtlı buldukları sandıkta oy kullanmaları halinde yukarıdaki fıkra hükmü uygulanmaz (298 S.K. 72, 84).

Sandık kurulu başkanı, seçmenin sandık alanına serbestçe girmesini engelleyen ve zorlaştıran her türlü hareketi önlemek zorundadır.

Sandık alanında düzenin sağlanması işlerinde zabita kuvvetleri sandık başkanının emirlerine uymak zorundadır (298 S.K. 81, 82, 84).

Ceza infaz kurumları ve tutukevindeki görevliler, sandık kurulu başkanının cezaevi idaresinin de görüşü alındıktan sonra verdiği emre göre hareket etmek zorundadırlar.

Ceza infaz kurumları ve tutukevlerinde sandığın bulunduğu yerde ancak kurul başkanının gerektiğinde çağıracağı güvenlik görevlileri bulunur. Bu görevliler ceza infaz kurumları ve tutukevi koşullarına uygun şekilde silah taşırlar. Alınacak güvenlik tedbirleri oy verme işlemlerini engelleyecek nitelikte olamaz.

Ceza infaz kurumları ve tutukevinde sandık kurulu başkanı bu tedbirleri cezaevi idaresinin görüşünü de alarak cezaevinin güvenliğini tehlikeye sokmayacak şekilde uygular.

Oy Verme Yetkisi

Madde 18- Onaylı sandık seçmen listesinde/tutuklu sandık seçmen listesinde yazılı her seçmen oy verme yetkisine sahiptir. Bir seçmen birden fazla oy kullanamaz. Onaylı sandık seçmen listesinde/tutuklu sandık seçmen listesinde yazılı olmayanların oy vermelerine izin verilemez. (Bu genelgenin 27. maddesinde belirtilen istisnalar hariç.)

Her seçmen, hangi sandık seçmen listesine yazılmış ise ancak o sandıkta oy verebileceğinden başka bir sandıkta oy kullanmasına izin verilmez.

Oy verme gününe kadar, yetkili yerlerden hakkında seçme yeterliğini kaybettiği bildirilenlere, tutuklular için ise tahliye edildiklerini veya hüküm giyerek ezalarının kesinleştiğini gösteren resmi belge gelmiş bulunanlara, seçmen listesinde yazılı olsalar bile oy verdirilemez ve bu husus tutanağa geçirilir (Örneğin: Kütüğe yazılı olduğu halde, er olarak silah altına veya yedek subay okuluna alındığı veya kamu hizmetlerinden yasaklılık cezasına çarptırılmış ve ceza ilamının o arada kesinleşmiş olduğu resmi belge ile anlaşılabilir gibi) (298 S.K. 86).

Oy Verme Süresi

Madde 19- Oy verme günü, oy verme için Yüksek Seçim Kurulunca başka süre belirlenmemişse saat 08.00'den 17.00'ye kadar geçecek zaman oy verme süresidir. Ancak saat 17.00'ye veya Yüksek Seçim Kurulunca belirlenen oy vermenin bitiş saati geldiği halde sandık başında oylarını vermek üzere bekleyen seçmenler varsa, sandık kurulu başkanı bunları saydıktan sonra sıra ile oylarını kullanmalarına izin verir. Saat 17.00'den veya Yüksek Seçim Kurulunun belirlediği bitiş saatinden sonra gelen seçmen oy kullanamaz (298 S.K. 89, 96).

Ceza infaz kurumları ve tutukevinde oy verme saat 08.00'de başlar ve Yüksek Seçim Kurulunca başka bir süre belirlenmemiş ise saat 17.00'de sona erer. Diğer hükümler aynen uygulanır.

Sandık Kurulu Önüne Alınmada Sıra

Madde 20- Oy verme günü sandık başına gelen seçmenler, sandık kurulu önüne kurul başkanı tarafından sıra ile, birer birer alınırlar. Gebeler, hastalar ve özürllüer sıra ile

bekletilmeden oylarını verirler. Güvenlik görevlileri ve yaşlıların da bekletilmeden oy kullanmalarına izin verilebilir (298 S.K. 90).

Oy Verme Düzeni

Madde 21- Sandık başında, seçmene, vereceği oy hakkında hiçbir kimse müdahale, telkin veya tavsiyede bulunamaz. Hiçbir seçmen oyunu kullandıktan sonra sandık başında kalamaz (298 S.K. 88).

Oyunu kullandıktan sonra sandık başından ayrılmayan seçmene başkan uzaklaşmasını hatırlatır. Seçmen yine orada kalırsa, başkan onu zabıta aracılığı ile uzaklaştırır.

Seçmenin Kimliğinin Tespiti

Madde 22- Sandık başına gelen seçmen, nüfus cüzdanı, resmi daireler veya iktisadi devlet teşekküllerince verilen soğuk damgalı kimlik kartı, pasaport, evlenme cüzdanı, askerlik belgesi, trafik şoför sürücü belgesi gibi seçmenin kimliğini tereddütsüz ortaya koyan resimli ve resmi nitelikteki belgelerden birini başkana verir ve seçmen sıra numarasını söyler ve buna göre oyunu kullanır. Bu belgelerden birini vermeyen seçmen oy kullanamaz. **Belediyeler ile köy veya mahalle muhtarlarınca düzenlenip onaylanan kimlik belgeleri seçmenin kimliğinin tespitinde geçerli değildir.** Yukarıda sayılan kimlik belgeleri bulunmayan ceza infaz kurumları ve tutukevindeki tutuklu seçmenler için cezaevi idaresince verilmiş belge, kimlik yerine geçer. Nüfusu **iki bini geçmeyen köylerde**, kimlik belgesi istenmesine rağmen yukarıda belirtilen nitelikte bir belge veremeyen ve sandık seçmen listesinde adı yazılı olan seçmenin kimliği, sandık kurulunca tanınan **iki seçmenin tanıklığı** ile tespit edilebilir. Bu suretle oy veren seçmenin imzası yanına tanıklık yapanların adları ve kimlikleri yazılır ve imzaları alınır (298 S.K. 87, 91).

Oy Verme

Madde 23-

a) Oy vermeden önceki işler;

Sandık kurulu başkanı, kurul üyeleri arasında iş bölümü yaparak oy verme işlemini izlemek üzere üyeleri ayrı ayrı görevlendirir. Bu üyeler, seçmenin oy verme işlemini takip ederek karışıklığa meydan verilmemesini ve seçmenin oyunu sandığa atmasını ve kendilerinin önünde bulunan oy pusulaları ve oy zarflarının kaybolmamasını sağlarlar. Diğer bir üyeyi sandık seçmen listesinin imza bölümünü takiple görevlendirir. Bu üye, sandık önüne alınan seçmenin sandık seçmen listesinden adını bulur.

Seçmen, oyunu kullanmadan seçmen bilgi kağıdı ile kimlik belgesini başkana verir ve kimliğini ispat eder. Seçmenin oyunu kullanmadan önce çıkmaz boya taşıyıp taşımadığının tespiti amacıyla kurulca sol işaret parmağı titizlikle incelenir; şayet taşıdığı görülürse seçmene oy kullanırlmaz ve bu durum tutanağa geçirilip imzalanır. Bu durumda seçmen, mükerrer oy kullanmaya teşebbüs suçunu işlemiş olduğundan, ilçe seçim kurulu başkanlığınca Cumhuriyet Savcılığına ihbar edilir.

Seçmen bilgi kağıdını gösteremeyenler kimlik belgeleri ile oylarını kullanabilir.

Başkan tarafından seçmene kapalı oy verme yerine gitmeden önce:

Birleşik oy pusulasında tercih ettiği bölüme "EVET" veya "TERCİH" mühürünü bastıktan sonra oy pusulasını zarfa koyması ve yapıştırması,

Birleşik oy pusulasından başka, zarfa hiçbir şey koymaması, aksi halde kullandığı oyun geçersiz sayılacağı,

Birleşik oy pusulasında tercih ettiği bölüme "EVET" veya "TERCİH" mühürü dışında herhangi bir yerine imza veya işaret yapmaması, aksi halde oyunun geçersiz sayılacağı,

açıklanır.

b) Oy verme işlemi;

Başkan, seçmen listesinde yazılı bulunan seçmene masa üzerinde duran arkası sandık kurulu mühürü ile mühürlenmiş, üzerinde "Evet ve " Hayır" ibareleri yazılı bulunan, iki ayrı renkten oluşan birleşik oy pusulası ile arkası ilçe seçim kurulu ve sandık kurulu mühürleriyle mühürlenmiş zarfı ve "Evet" veya "Tercih" mühürünü verir.

Birleşik oy pusulasını ve zarfı alan seçmen doğruca kapalı oy verme yerine gider ve oyunu kullanmadan başka bir yere gidemez.

Seçmen, sandık kurulu başkanının açıkladığı şekilde hareket ettikten sonra kapalı oy verme yerinden çıkıp, zarfı sandığa atar ve sandık seçmen listesinde isminin karşısını imza eder. Seçmen, imza atmasını bilmiyor veya herhangi bir sakatlığı nedeniyle imza atacak durumda bulunmuyorsa, sol elinin baş parmağını basar. Sol elinin baş parmağı olmayanların hangi parmağını bastığı listenin imza hanesine ayrıca yazılır. Hiç parmağı olmayan seçmenin durumu adı karşısına yazılıp başkan tarafından imzalanır. En sonunda sol el işaret parmağı çıkmayan boya ile boyanır yoksa hangi parmağı boyandığı belirtilerek yazılır. Hiç parmağı olmayan seçmenin boyun nahiyesi bu boya ile işaretlenir (298 S.K. 93).

Sandık kurulu başkanı, oyunu kullanmış ve sandık seçmen listesini imzalamış ve parmağı çıkmaz boya ile boyanmış olan seçmenin, seçmen bilgi kağıdının arka yüzünü imzalayıp mühürledikten sonra kendisine iade eder. Sandık kurulu başkanları, bu işlemlerin düzenli bir biçimde yapılıp yapılmadığını denetler.

Ceza infaz kurumları ve tutukevinde tutuklu seçmen, oyunu kullandıktan sonra yetkililerce sandık alanından götürülür. Zarf ve birleşik oy pusulasını alan seçmenin oyunu kullanmadan önce danışmak veya görüşmek amacı ile başka bir yere gitmesine veya sandık alanında başka bir kimse ile görüşmesine izin verilemez.

Kapalı oy verme yerine girmeyen veya birleşik oy pusulası ile oy zarfını aldığı halde oy kullanmayan seçmenden birleşik oy pusulası, zarf ve mühür geri alınır (298 S.K. 78, 88, 91, 93, 101;2839 S.K. 27).

Kapalı Oy Verme Yerinde Kalma

Madde 24- Seçmen kapalı oy verme yerinden dışarı çıkmadıkça hiç kimse oraya giremez. Şu kadar ki, oy pusulasını hazırlamak için gerekli normal süreden fazla kapalı oy verme yerinde kalan seçmenler, kurul başkanı tarafından uyarılır. Bu uyarıya rağmen kapalı oy verme yerinden çıkmayan seçmen oradan çıkarılır (298 S.K. 92).

Özürlülerin Oy Kullanması

Madde 25- Görme özürlüler, felçliler, elleri eksik olanlar veya bu gibi bedeni aksaklıkları açıkça belli olanlar o seçim çevresi seçmeni olan ve o sırada sandık alanında bulunan akrabalarından birinin, akrabası yoksa diğer herhangi bir seçmenin yardımı ile oylarını kullanabilirler. Bir seçmen birden fazla özürlüye yardım edemez (298 S.K. 93).

Gebeler, hastalar ve özürlüler sıra bekletilmeden oylarını verirler. Güvenlik görevlileri ve yaşlılar ile birinci fıkrada sayılan özürlülere yardım edenlerin de öncelikle oy kullanmalarına izin verilebilir (298 S.K. 90, 93/2).

Tutuklular yeterli güvenlik tedbirleri alındıktan sonra, ceza infaz kurumları ve tutukevi idaresinin belirleyeceği bir düzen içinde oy kullanacakları sandık bölgesine getirilir. Tutukluların serbest ve gizlilik içinde oylarını kullanmaları sandık kurulu tarafında sağlanır.

Okuma - Yazma Bilmeyen Seçmenlerin Oy Kullanmaları

Madde 26- Okuma - yazma bilmeyen seçmenlere, oylarını kullanmaları konusunda başkaları tarafından sandık alanında yardım edilmez. Okuma - yazma bilmeyen seçmen, sorduğu ve istediği taktirde kurul başkanı, birleşik oy pusulası üzerinde nasıl oy kullanılacağını anlatır.

Milletvekilleri - Sandık Kurulu Başkan ve Üyeleri, Güvenlik Görevlileri ile Bina Sorumlularının Oy Vermeleri

Madde 27- Milletvekilleri, kütüğe kayıtlı oldukları yerin ilçe seçim kurulu başkanından alacakları Örnek: 143 sayılı oy kullanma belgesini (seçmen kartını) göstermek suretiyle seçim çevreleri dışında herhangi bir sandıkta oylarını kullanabilirler. Bunların adları ve hüviyetleri o sandık seçmen listesinin sonuna yazılarak adları hizasına imzaları alınır. Bu işlemler tutanağa geçirilir ve seçmen kartları alınarak tutanak defterine eklenir. Bu kişilerin listesine kayıtlı oldukları sandıkta oy kullanmaları halinde de seçmen kartları alınarak iptal edilir.

Sandık kurulu başkanı, üyeleri ve bina sorumluları seçmen sandık listesinde kayıtlı iseler ilçe seçim kurulu başkanı tarafından kendilerine oy kullanma hakkı bulunduğu ilişkin olarak verilen Örnek: 142 sayılı belgeyi sandık kuruluna teslim ederek görevli oldukları sandıkta oy verirler. Bunların adları ve hüviyetleri o sandık seçmen listesinin sonuna yazılarak karşısına imzaları alınır ve bu işlemler tutanağa geçirilir. (298 S.K. 94)

Güvenlik görevlileri ise seçmen bilgi kartları bulunmak şartıyla, görevli oldukları sandıkta oy kullanabilirler. Aynı şekilde sandık seçmen listesinin sonuna ad ve soyadları ile kimlik bilgileri ilave edilir, imzaları alınır, oy kullanmalarını takiben seçmen bilgi kartları alınır ve parmakları özel boya ile mutlaka boyanır. (Seçmen bilgi kartı olmayan güvenlik görevlileri oy kullanamazlar.)

Sandık kurulu üyeleri, bina sorumluları ve güvenlik görevlileri oy kullanmış ise, sandık seçmen listesindeki oy verenler toplamına dahil edilir.

Sayım ve Döküm Başlamadan Önce Yapılacak İşler

Madde 28- Oy verme bitince, kurul başkanı bunu yüksek sesle ilan eder ve oy vermenin bittiği saat tutanak defterine geçirilir. Oy sandıkları Yüksek Seçim Kurulu tarafından başka bir süre konulmamış ise saat 17.00'den önce açılmaz.

Sandık seçmen listesindeki bütün seçmenlerin Yüksek Seçim Kurulu tarafından başka bir süre konulmamış ise saat 17.00'den önce oylarını kullanmış olmaları halinde dahi, sandık zamanından önce açılmayacaktır.

Sayım ve Dökümün Açık Olması ve Sayım Düzeni

Madde 29- Sayım ve döküm açık olarak yapılır. Oy verme yerinde bulunanlar sayım ve dökümü izleyebilirler.

Kurul; çalışmalarının selamet ve düzeni bakımından, sayım ve döküm masası etrafında boş kalması gereken kısmı, bir karar ile belirtir ve bu kısım etrafında orada bulunanların bu işlemleri izlemelerine engel olmayacak (ip germek gibi) tedbirleri alabilir (298 S.K. 95).

Masa Üzerindeki Eşyaların Kaldırılması, Oy Verenler Sayısının Denetlenmesi ve Tutanağa Geçirilerek İlanı

Madde 30- Masa üzerinde, sandıktan başka ne varsa kaldırılır ve bundan sonra sandık seçmen listesinde yazılı seçmenlerin adları ile karşılarındaki imza veya parmak izleri sayılarak oy vermiş olanların toplamı tespit edilir; 129/A örnek sayılı basılı tutanaklara geçirilir ve sonucu yüksek sesle ilan edilir (298 S.K. 96).

Ancak:

1- Sandık seçmen listesinde kayıtlı bulunan sandık kurulu başkanı, üyesi, bina sorumlusu veya güvenlik görevlileri olarak başka bir sandıkta görevli oldukları ilçe seçim kurulu başkanı tarafından bildirilenler sandık seçmen sayısına dahil edilmeyeceklerdir.

2- a) Sandık seçmen listesinde kayıtlı bulunmayan ancak, sandık kurulu başkanı, üyesi, bina sorumlusu veya güvenlik görevlisi sıfatıyla oyunu kullanıp listenin sonuna yazılmış olanlar ile,

b) Milletvekillerinden o seçim çevresi içinde oy kullanmalarına ilçe seçim kurulu başkanı tarafından izin verilerek listenin sonuna yazılanlar,

oyunu kullanan seçmen sayısına dahil edileceklerdir (298S.K. 94, 96).

Kullanılmayan Birleşik Oy Pusulaları ve Zarflar

Madde 31- Halkoylamasında, kullanılmayan birleşik oy pusulaları ve kullanılmayan zarflar sayılır; oylarını veren seçmen sayısına eklenerek kurula teslim edilmiş bulunan birleşik oy pusulası toplamına ve belli sayıdaki zarf miktarına olan uygunluğu denetlenir. Kullanılmayan birleşik oy pusulaları ve zarflar ayrı ayrı paket haline getirilerek (**herhangi bir şekilde ıslatılmış mühür ile**) mühürlenir, üzerlerine sayıları yazılır. Kullanılmayan zarf sayısı 129/A örnek sayılı tutanağa yazılır.

Sandık kurulu başkanı (EVET) veya (TERCİH) mühürlerini bir zarfa koyarak bu zarfın ağzını kapatır ve mühürler; kullanılmamış ve paketlenmiş olan birleşik oy pusulaları ve zarflarla birlikte, EVET mühürleri konulmuş olan bu zarfı ilçe seçim kuruluna teslim edilecek torbaya koyar (EVET veya TERCİH mühürünü taşıyan kapalı zarfın bulunduğu) ve torbanın bu kısmını sicimle bağlar.

Bu işlemler bitirildikten sonra sandıktan çıkacak birleşik oy pusulalarının konmasına yarayan torbanın boş olduğu tespit ve ilan olunur. Bütün bu işlemler tutanağa geçirilir (298 S.K. 97).

Sandığın Açılması, Zarfların Sayılması, Geçerli ve Geçersiz Oy Zarflarının Ayrılması

Madde 32- Yukarıdaki maddede yazılı işlemler tamamlandıktan sonra oy sandığı, oy verilen yerde bulunanların gözleri önünde açılır ve çıkan zarfların toplamı basılı tutanağa (Örnek: 129/A) geçirilir. Sandıktan çıkan zarf sayısı oy veren seçmen sayısı ile karşılaştırılır.

a) Zarf sayısı oy veren seçmen sayısından fazla çıkacak olursa, bütün zarflar, açılmaksızın tek tek elden geçirilerek halkoylaması için belirlenen renkte olmayan, çift mühür taşımayan ve seçmenin kimliğini belli edecek şekilde işaretlenmiş bulunan zarflar ayrılır. Ayrılan bu zarfların, toplam zarf sayısından düşülmesi fazlalığın giderilmesine yetmiyorsa kurul başkanı eşitliği sağlayacak sayıda zarfı gelişi güzel çeker ve sadece bu zarflar açılmadan derhal yakılarak imha edilir. Gelişi güzel çekilerek yakılan zarf sayısı tutanağa yazılır. Bundan sonra geriye kalan geçerli zarflar sayılarak sandığa konulur (Eşitliği sağlamak üzere ayrılan ve çift mühürlü olmayan, seçmenin kimliğini belli edecek şekilde işaretlenmiş bulunan zarflar yakılmaz).

Zarf sayısı oy kullanan seçmen sayısına böylece eşit hale getirildikten sonra dahi geçersiz zarf kalmış ise (b) fıkrasındaki işlem uygulanır.

b) Oy kullanan seçmen sayısı ile sandıktan çıkan zarf sayısı eşit ise (bu halde (a) fıkrasındaki işleme lüzum kalmayacaktır) zarfların içinde genelgeye göre geçersiz sayılan zarf bulunup bulunmadığı denetlenir. Geçersiz zarf bulunursa bunlar sayılarak ayrılır ve paketlenir; paketin üzeri (**herhangi bir şekilde ıslatılmış mühür ile**) mühürlenir ve zarf sayısı yazılır. Geçersiz sayılarak saklanan bu zarfların sayısı tutanağa yazılır. Geçerli zarflar sayılarak sandığa konulur. Ara verilmeksizin döküme başlanır. Bütün bu işlemler tutanak defterine geçirilir (298 S.K. 98).

Sayım ve Döküm Cetvelinin Boş Bulunduğunun Orada Bulunanlara Gösterilmesi

Madde 33- Sandık kurulu başkanı, sayım ve döküm işine başlamadan önce, sayım ve döküm cetvellerinin boş ve yazısız olduğunu orada bulunanlara gösterir (298 S.K. 100).

Başkanın Sayım ve Döküm Sırasında Kurul Üyeleri Arasında İş Bölümü Yapması

Madde 34-

- a) Başkan, varsa değişik siyasi partilere bağlı iki üyeyi (yazıcı üye) sayım ve döküm cetvellerini işlemek,
- b) Siyasi partilere bağlı bir üyeyi oy zarflarını sandıktan çıkarıp kendisine vermek,
- c) Bir üyeyi de dökümü yapılmış oy pusulalarını, aşağıdaki maddede açıklandığı gibi torbaya atmak işleriyle görevlendirir (298 S.K. 78, 100).

Kurulda bu sayıda siyasi partiye mensup üye bulunmaması halinde bunların yerine diğer üyeler görevlendirilir.

Zarfların Açılması ve Oyların Sayım ve Dökümü

Madde 35- Başkan tarafından görevlendirilen üye oy zarfını sandıktan teker teker alarak başkana verir. Başkan oy zarfını açar, herkesin görebileceği ve işitebileceği şekilde okur ve bu iş için görevlendirilen üyeye verir, birleşik oy pusulası üzerinde hangi bölüme "EVET" veya "TERCİH" mühürü basılmış ise o bölüm okunur ve birleşik oy pusulasını torbaya atar. Oy pusulasının hesaba katılıp katılmamasında veya geçerli sayılıp sayılmamasında tereddüt edilirse bu oy pusulaları cetvele dökümü yapılmadan ayrılır, bir kenara konur. Bütün zarfların açılıp okunması bittikten sonra itiraz edilmeksizin geçerli sayılan oy pusulaları sayısı sayım ve döküm cetveline göre tutanağa (Örnek: 129/A) yazılır. Geçerliliği konusunda tereddüt edildiği için ayrılmış oy pusulalarının, geçerli olup olmadıkları, hesaba katılıp katılmayacakları sandık kurulunca karara bağlanır. Durum tutanağa geçirilir (Örnek: 129/A) ve geçerli sayılanlarla hesaba katılmasına karar verilenler de sayım ve döküm cetveline işlenir. Geçerli sayılmayan veya hesaba katılmayan oy pusulaları ayrıca paket yapılarak paketin üzeri (**herhangi bir şekilde ıslatılmış mühür ile**) mühürlenir ve saklanır. Sayısı tutanağa yazılır, (Örnek: 129/A) bunlar kesinlikle yakılmaz, yırtılmaz ve yok edilemez.

Geçerli Sayılmayacak Zarflar ve Oy Pusulaları

Madde 36-

- A) Aşağıda yazılı oy zarfları geçerli değildir.
- aa) Sandık kurulunca verilen (SARI) renkte olmayan, çift mühür taşımayan,
- ab) Hangi seçmen tarafından atıldığı belli olacak şekilde imza, mühür veya işaret taşıyan (geçersiz sayılıp ayrılan bu oy zarfları kesinlikle yakılmaz).
- B) Aşağıda yazılı birleşik oy pusulaları geçerli değildir (Bu oy pusulaları paketlenip, üzeri mühürlenir ve sayısı yazılır).
- ba) Sandık kurulunca verilmeyen ve kağıdında (Türkiye Cumhuriyeti Yüksek Seçim Kurulu) filigranı bulunmayan, özel surette imal edilmiş kağıttan başka kağıda basılı veya yazılı birleşik oy pusulaları,
- bb) Hangi seçmen tarafından atıldığı belli olacak şekilde imza, mühür veya işaret taşıyan birleşik oy pusulaları,
- bc) Arkasında sandık kurulu mühürü bulunmayan birleşik oy pusulaları,
- bç) Hiçbir yerine (EVET) veya (TERCİH) mühürü basılmamış birleşik oy pusulaları,
- bd) Birleşik oy pusulasında EVET – HAYIR şeklinde ayrılan alanlardan (beyaz veya kahverengi bölümlerden) birden fazlasına (EVET) veya (TERCİH) mühürü basılmış oy

pusulaları, (başka bir bölüme taşmamak kaydıyla bir bölüme basılan birden çok (EVET) veya (TERCİH) mühürü birleşik oy pusulasını geçersiz kılmaz),

be) Birden fazla bölüme taşmış (EVET) veya (TERCİH) mühürlü birleşik oy pusulaları,

bf) Zarfın içinde el ilanı, herhangi bir kağıt veya madde bulunan birleşik oy pusulaları,

Oy pusulasının katlanarak zarfa konulması sebebiyle (EVET) veya (TERCİH) mühürü ile oy pusulasının arkasına basılan sandık kurulu mühür izinin oy pusulasının diğer kısımlarına geçmesi oy pusulasını geçersiz kılmaz.

Seçim Sonuçlarının Sayım ve Döküm Cetvellerine Geçirilmesi

Madde 37- Sandık kurulu başkanı, geçerli bulunduğu veya hesaba katılacağına tereddüt edilmeyen her birleşik oy pusulasını okudukça, cetvel yazıcısı iki üye tarafından, Örnek: 129 sayılı cetvele işlenir.

Pusulaların okunmasından sonra her sütunda çizilmiş bulunan son rakam, o sütuna verilmiş oy sayısını göstereceğinden, bu sayı sütunun altındaki haneye rakamla ve yazı ile yazılır. Sonuçlar orada bulunanlara yüksek sesle ilan edilir ve tutanak tarih ve imza atılarak kapatılır (298 S.K. 100).

Gözlemcilerin Oy Pusulalarını Denetlemeleri

Madde 38- Sandıktan çıkan, sayım ve döküm cetvellerine işlenen oy pusulalarını, kurulun diğer üyeleri ve parti gözlemcileri isterlerse görebilirler. Bu sebeple parti gözlemcilerine sayım masası başında yer verilir. Ancak, parti gözlemcileri üçten fazla iseler, orada bulunan parti gözlemcileri arasından, başkan tarafından kurul önünde ad çekmek yoluyla sandık başında kalacak üç parti gözlemcisi tespit edilir. Diğer gözlemcilere sayım işlerini yakından izleyebilecekleri bir yer ayrılır (298 S.K. 100).

Sayım ve Döküm Cetvelleri Sonuçlarının İlanı ve Tutanağa Geçirilmesi

Madde 39- Oyların sayımı ve sayım cetvellerine sonuçların geçirilmesi biter bitmez, sandık kurulu başkanı, bu sonuçları yüksek sesle ilan eder. Bundan sonra;

1- Oy vermenin yapıldığı tarih,

2- Oy sandığının sandık kurulu üyeleri ve seçim yerinde hazır bulunanlar önünde açıldığı saat ve dakika; şayet sandık o seçim çevresi için belirlenen saatten sonra açılmışsa bunun sebebi,

3- Sandık seçmen listesinde yazılı olan seçmenlerin sayısı,

4- Halkoymasına katılan seçmenlerin sayısı,

5- Geçerli oyların sayısı,

6- Geçersiz oyların sayısı,

7- Anayasa değişikliğine "Evet" oyu verenlerin sayısı,

8- Anayasa değişikliğine "Hayır" oyu verenlerin sayısı,

Örnek: 129/A sayılı basılı tutanak kağıdına geçirilir, altı başkan ve üyeler tarafından imzalanır ve bu tutanağın bir örneği sandık çevresinde herkesin görebileceği bir yere asılır. Bu tutanak bir hafta süre ile asılı kalır. Bu tutanağın onaylı birer örneğinin derhal siyasi partilerin gözlemcilerine verilmesi gerekir (298 S.K. 106).

9- Oy vermede kanuna aykırılık bulunduğu yolundaki ihbar ve şikayetlerin ve bunlara ait kararların nelerden ibaret buldukları tutanağa geçirilir. Tutanağın altı başkan ve üyeler tarafından imzalanır (298 S.K. 105).

Sayım ve döküm işlemleri tamamlandıktan sonra; oy kullanan seçmen sayısı (=) “EVET” oyları (+) “HAYIR” oyları (+) geçersiz oyların toplamına eşit olması gerekir.

Sayım İlişkin Kağıt ve Belgelerin Paketlenerek Torbaya Konulması

Madde 40- Sandık kurulları, kağıt ve belgeleri ayrı ayrı olmak üzere, ilçe seçim kuruluna teslim etmek için aşağıda yazılı şekilde hazırlar;

- a) Geçerli sayılan oy pusulalarının sayısı,
- b) Geçersiz sayılan oy pusulalarının sayısı,
- c) Hesaba katılmayan zarf sayısı,
- ç) Kullanılmayarak arta kalan birleşik oy pusulasının sayısı,
- d) Kullanılmayarak arta kalan zarf sayısı,
- e) Sayım ve döküm cetveli (Örnek: 129),
- f) Sandık kurullarınca düzenlenecek tutanağı (İlan Tutanağı) – (Örnek: 129/A),
- g) Tutanak defterini,
- ğ) Evet veya Tercih mühürünü,
- h) İstampayı,

Ayrı ayrı paketler halinde sararak, sayılarını üzerlerine yazar ve üzerlerini sandık kurulunun mühürü ile mühürleyip imzalandıktan sonra hepsini birden torbaya koyup ağzını yine kurul (**herhangi bir şekilde ıslatılmış**) mühürüyle mühürler ve imzalar. **Sandık kurulu başkanı sandık alanında seçimle ilgili hiçbir seçim evrakının unutulmamasına özen gösterir.**

Sayım İlişkin Torbanın (Kağıt ve Belgelerin) İlçe Seçim Kurulu Başkanına veya Görevli Geçici İlçe Seçim Kurulu Başkanına Teslimi

Madde 41- Sandık kurulu tarafından hazırlanan mühürlü torba ve sandık kurulu mühürü, sandık kurulu başkanı ile ad çekme yoluyla belli edilecek en az iki üye tarafından hiçbir gecikmeye meydan verilmeksizin ve hiçbir yere uğranmaksızın en kısa zamanda, ilçe seçim kurulu başkanına teslim edilir. Bu maddeye aykırı hareket edenler hakkında cezai kovuşturma yapılır.

Kurulun diğer üyeleri ile gözlemciler de isterlerse ve taşıtta yer varsa veya taşıt kendileri tarafından sağlanırsa başkanla birlikte gidebilirler.

İlçe seçim kurulu, torbayı ve sandık kurulu mühürünü alarak, torbayı getiren üyeler önünde açık içindekiler hakkında 130 örnek sayılı tutanak düzenlenir.

Bu tutanağın alt tarafı torbayı ve mühürü teslim edenlerle ilçe seçim kurulu başkanı ve üyelerden biri tarafından imzalanır. Bu tutanağın bir örneği sandık kurulu başkanına verilir.

Kullanılan birleşik oy pusulası, zarf, tutanak ve cetvellere ilişkin bilgiler; ayrı ayrı sayılar halinde örnek 130 sayılı tutanakta gösterilir (298 S.K. 71, 107).

Şikayet ve İtiraz

Madde 42- Sandık kurulu başkanlarının veya bu kurulların yaptıkları işlemlere veya aldıkları tedbirlere ve bunlara benzer sair işlemlerine veya herhangi bir kimsenin Kanunun koyduğu yasaklara aykırı davranışlarına karşı, bu işlem veya tedbirlerin veya sair işlemlerinin düzeltilmesi veya yasaklara aykırı davranışların önlenmesi için sandık kurullarına başvurulabilir. Bu şekildeki başvuruya (şikayet) denilir. Sandık kurullarınca verilmiş herhangi bir kararın Kanuna aykırı olması yüzünden kaldırılması veya Kanuna uygun bir şekilde sokulması için ilçe seçim kurullarına başvurulabilir. Bu başvuruya da (itiraz) denilir (298 S.K. 110, 116, 119).

Şikayete Yetkili Kimseler

Madde 43- Şikayete yetkili kimseler, yalnız şunlardır;

- a) Seçme yeterliğine sahip yurttaşlar;
- b) Siyasi partiler veya bunların tüzüklerine göre kuruluş kademelerinin (örneğin il ve ilçe kuruluşlarının) başkanları veya vekilleri,
- c) Gözlemciler,
- ç) Milletvekilleri (298 S.K. 110, 116).

Şikayetlerin Nasıl Yapılacağı ve Sözlü Şikayetin Tutanağa Geçirilmesi

Madde 44- Şikayet dilekçe veya sözle yapılabilir. Sözlü şikayetler gerekçesiyle birlikte özel bir tutanağa yazılır. Bu tutanak adı, soyadı ve adresi de yazılarak şikayetçiye imza ettirilir. Şikayetçi imza atamaz ise sol elinin baş parmağı bastırılır. (298 S.K. - 110, 116)

Şikayet Üzerine Yapılacak İnceleme

Madde 45- Şikayet dilekçesini alan veya şikayeti yukarıdaki madde gereğince tutanağa geçiren sandık kurulu, ilk önce şikayetçinin bu genelgenin 43 üncü maddesine göre şikayete yetkili kimselerden olup olmadığını inceler ve şikayetçi, şikayete yetkili kimselerden değilse, başka bir yön üzerinde durmaksızın şikayeti hemen reddeder. Kurul, şikayetçinin şikayete yetkili kimselerden olduğunu anlarsa, o zaman şikayetin haklı veya yerinde olup olmadığını inceler.

Şikayetin Karara Bağlanması

Madde 46- Şikayetin haklı veya yerinde görülmesi halinde, kurul, karar yazmağa ihtiyaç olmaksızın, şikayet konusu tedbir veya işlemi düzeltir yahut bu tedbir veya işlemi kaldırır.

Şikayetçinin şikayete yetkili olmaması veya şikayetin süresinden sonra yapılmış olması veya haksız yahut yersiz görülmesi halinde kurulca şikayetin reddine karar verilir. Bu halde kurulun kararını tutanak defterine yazması ve bu kararın başkan ve üyeler tarafından imzalanması lazımdır.

Kurul kararları salt çoğunlukla yani kurul başkan ve üyelerinin yarısından fazlasının oylarının o karar üzerinde toplanmasıyla verilir. Oylarda eşitlik halinde başkanın katıldığı tarafın oyu üstün tutulur.

Şikayetin reddine ilişkin kararın bir örneği şikayetçiye verilir (298 S.K. 117).

Şikayetin Süresi ve Süresinden Sonra Yapılacak Şikayetin Reddi

Madde 47- Şikayet en geç, seçim sonuçlarını tespit eden tutanağın sandık kurulunca düzenlenmesine yani yazılıp onu imzalaması anına kadar sandık kuruluna ulaşmalıdır.

Tutanak imzalandıktan sonra ve fakat sandık kurulu dağılmadan önce yapılan sözlü şikayetlerin veya verilen şikayet dilekçelerinin sürenin geçmiş olması sebebiyle reddine karar verilir (298 S.K. 127).

Sandık Kurullarının Kararlarına İtiraz

Madde 48- Bir şikayetin reddine ilişkin sandık kurulu kararları ile seçim sonuçlarını gösteren tutanakların sandık kurullarınca düzenlenmesi işlerine veya sandık kurullarının diğer kararlarına karşı itiraz olunabilir.

İtirazda bulunabilecek kişiler, yalnız bu genelgenin 43 üncü maddesi gereğince şikayete yetkili olan kişilerdir.

Sandık Kurullarının İtirazı İlçe Seçim Kuruluna Ulaştırması ve İtirazcıya Alındı Kağıdı Verilmesi

Madde 49- Yukarıdaki maddede anılan itirazlar, sandık kurullarınca seçim sonuçlarını gösteren tutanağın düzenlenmesine kadar, sandık kurulu, aracılığı ile sözlü veya dilekçe verilerek ileri sürülebilir.

Sözlü itiraz, sandık kurulunca gerekçesi ile birlikte özel bir tutanağa geçirilir. Bu tutanak; adı, soyadı ve adresi de yazılarak itirazcıya imza ettirilir; itirazcı imza atamaz ise parmak bastırılır.

Gerek sözlü, gerek yazılı itirazların ileri sürülmüş olduğunu ve yapıldığı tarihi gösteren bir alındı kağıdı itirazcıya verilir.

Sözlü itiraza ait tutanak veya itiraz dilekçesi ile itirazcı tarafından bunlara eklenen deliller ve itiraza uğrayan sandık kurulu kararı, ya itirazcı veya güvenilir bir kimse eliyle sandık kurulunca derhal ilçe seçim kuruluna yollanır (298 S. K. 71/4, 112/1, 128).

İtiraz Üzerine Verilecek Karara Sandık Kurulunun Uymak Zorunda Olması

Madde 50- İtiraz üzerine ilçe seçim kurulu başkanınca veya ilçe seçim kurulunca verilen karar ile sandık kurulunun bir işlemi veya tedbiri düzeltilirse veya sandık kurulunun kararı hükümsüz bırakılırsa, bu karar hemen sandık kuruluna bildirilir. Sandık kurulu bu karara uymak, yani bu kararı olduğu gibi yerine getirmek zorundadır (298 S.K. 127).

Şikayetin Veya İtirazın Sandık İşlerini Durdurmayacağı

Madde 51- Sandık kurullarının kararlarına veya tutanakları düzenleme işlerine itiraz edilmiş veyahut kurulların veya başkanlarının işlemlerine yahut tedbirlerine karşı şikayet edilmiş olması, oy vermeye ve her türlü seçim işlerinin devamına engel olmaz. Yani herhangi bir itiraz veya şikayet yokmuş gibi seçim işlerine sandık kurullarınca devam olunur (298 S.K. 118).

Kararların Bildirilmesi ve Tebliği

Madde 52- İtiraz üzerine kesin olmayarak verilen kararlar itiraz eden hazır ise sözlü bildirilir, sözlü bildirmede, kararın bildirildiği gün ve saat tutanağa geçirilerek kendisine imza ettirilir. İsterse kararın bir örneği de verilir. İtiraz eden hazır değilse, seçim kurullarının bulunduğu kasaba veya şehirde muayyen bir yer gösterilmiş olması halinde, karar; bu yere asılmak suretiyle tebliğ olunur.

Kurulların kesin kararı tebliğ olunmaz. Ancak, itiraz eden başkana başvurduğu takdirde, kendisine gösterilir, isterse bir suret de verilir.